

Svenska mjölkbönder prioriterar djurvälstånd högst

När Astrid Lindgren 1988 fyllde 80 år, överlämnade dåvarande statsministern en present, bestående i ett lagpaket om djurvälstånd. Lindgren sade sig dock vara missnöjd med att det inte fanns något krav om att korna skulle få träffa en tjur i hagen. Kostnaderna för presenten bestriddes under jordbrukspolitikens tid av skattebetalare och konsumenterna. Efter EU-inträdet är det lantbrukarna som betalar samt de konsumenterna, som är villiga att betala ett merpris för svenskproducerade livsmedel.

Samma lagregler gäller än idag, men det förs en debatt om vissa justeringar, eftersom regelverket förorsakar merkostnader. Om konsumenterna väljer efter pris och inte djurvälstånd, förlorar den svenska produktionen i konkurrenskraft gentemot länder, där bönder har lägre kostnader för djurskydd.

FRÅGADE VARFÖR

Nu har det svenska regelverket existerat så länge att det har "satt sig" hos många människor. Folk menar ofta att lantbrukets djur ska hanteras på det sätt som reglerna föreskriver. Den uppfattningen finns förmodligen hos åtskilliga medborgare i deras roll som väljare, hos en del i konsumentrollen, men den kan också vara spridd hos många lantbrukare.

För att undersöka lantbrukarnas värderingar i förhållande till det svenska djurskyddet gjorde Helena Hansson och Carl Johan Lagerkvist en studie. De valde ut femtio mjölkbönder, som blev intervjuade av en marknadsanalysbyrå. Metodologin var "målmedel-kedjor", som innebär att respondenten svarar på några frågor, varefter intervjuaren frågar "varför det?" Detta föranleder nya svar och sedan fler "varför det?" Så småningom har respondenten inte något annat svar än "jag tycker så", och då är tanken att respondenten har gett uttryck för en värdering. Denna undersökningsteknik är inte ovanlig. Den forskare, som vill klura ut hur folk innerst inne känner, har inte många andra tillvägagångssätt att tillgå.

TVÅ GRUNDVÄRDERINGAR

Naturligtvis svarar respondenterna mycket olika så det är inte enkelt att komma fram till entydiga resultat. Det finns emellertid ett datorprogram, som är konstruerat just för att beräkna utfall från denna typ av forskning.

Författarna skiljer mellan två värderingar om djurvälstånd. Antingen kan bönder mena att djurvälstånd är bra så länge som den bidrar till bättre ekonomi i mjölkföretagen, eller också kan de anse att djurvälstånd har ett värde i sig även om gårdens ekonomi skulle bli lidande.

När de intervjuade bönderna svarar, är det vanligaste beskedet att "djuren ska ha det bra". Detta kan stå för en värdering om god lönsamhet – "lantbruksföretaget ska kunna överleva", "bonden ska ha frihet i arbetet", och liknande faktorer. Det kan också uttrycka värderingen att god djurvälstånd får lov att gå ut över lönsamheten – "djuren ska inte lida", "de ska kunna bete sig naturligt", med mera.

Med endast 50 intervjuer går det inte att uttala sig om hur stora grupper som har den ena och den andra värderingen. Men det är en intressant iakttagelse att många bönder anser att god djurvälstånd är så betydelsefull att den till och med kan få leda till lägre lönsamhet.

ENDAST SVENSKA FÖRHÅLLANDEN

Författarna skriver att undersökningsresultaten kan användas då politiker och myndigheter överväger ändrade djurskyddsregler. Det framgår dock inte om dessa regeländringar skulle kunna tänkas endast för den svenska verkligheten eller också på europeisk eller ännu mer internationell nivå. Å andra sidan bygger studiens empiri inte på data från mjölkbönder i andra länder än Sverige. Det finns ingen möjlighet att uttala sig om hur de svenska böndernas syn på djurvälstånd ser ut i jämförelse med bönder i andra länder.

Det finns emellertid också ett annat sätt att använda studiens resultat, nämligen i mejeriföretagens marknadskommunikation. De mejeriföretag, som förädlar mjölk från svenska bönder, kan lämpligen förklara för konsumenterna att svenska mjölkbönder ger djurvälstånd den högsta prioritet.

En sak blir dock inte klargjord i studien och den kan inte heller duga för mejeriföretagens marknadsföring. Det går inte ens att antyda något om romantiska möten mellan korna och en tjur.

Vill du läsa mera:

Helena Hansson och Carl Johan Lagerkvist, 2015, "Identifying use and non-use values of animal welfare: Evidence from Swedish dairy agriculture," Food Policy, årgång 50, sidorna 35-42.

*Jerker Nilsson, Institutionen
för ekonomi, SLU Uppsala*

